

АЛБУМ ДЕЧЈИХ ПРАВА
ALBUMI I TË DREJTAVE TË FËMIJËVE
GYERMEK JOGI ALBUM
ALBUM TARO TCHAVORIKANE KRISIJA

Издавач:

ЦЕНТАР ЗА ПРАВА ДЕТЕТА

Београд, Доситејева 4

3344170, 3344818, 3340599

<http://www.cpd.org.yu>

cpd@eunet.yu

За издавача:

Љубомир Пејаковић, директор

Уредник свих издања:

Весна Дејановић

Текст Конвенције о правима детета прилагодили група ДЕЦА ДЕЦИ

www.decadeci.org.yu

Илустрације:

Урош Беговић

Превод на ромски језик: Рашид Куртић

Превод на мађарски језик: Csaki Erika, Banyai Janos, David Losoncz

Превод на албански језик: мр Драгољуб Ђокић

Дизајн, припрема и штампа:

Colorgrafx, Београд

Тираж 3000

ISBN 86-83109-28-3

Штампање ове публикације помогао је УНИЦЕФ.

ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

341.231.14-053.2(094.2) (02.053.2)
342.7-053.2(497.11) (02.053.2)

АЛБУМ дејјих права = Albumi i të drejtave të fëmijëve = GyermeK jogi album = Album taro tchavorikane krisija/[илустрације Урош Беговић; превод на ромски језик Рашид Куртић, превод на мађарски језик Csaki Erika, Banyai Janos, David Losoncz, превод на албански језик Драгољуб Ђокић]. - Београд: Центар за права детета, 2004 (Београд: Colorgrafx). - 56 стр.: илустр.; 21 cm

Упоредо текст на срп., ром., мађ. и алб. језику. - Тираж 3.000

ISBN 86-83109-28-3

а) Конвенција о правима детета 1990
б) Права детета - Србија
COBISS.SR-ID 114900748

АЛБУМ ДЕЧЈИХ ПРАВА

ALBUMI I TË DREJTAVE TË FËMIJËVE
GYERMEK JOGI ALBUM
ALBUM TARO TCHAVORIKANE KRISIJA

Центар за права детета
Београд 2004.

КОНВЕНЦИЈА О ПРАВИМА ДЕТЕТА

Иницијатива за посебну заштиту права детета стара је око пола века и први значајан документ који означава почетак ток процеса је Декларација о правима детета (усвојена од стране Генералне скупштине Уједињених нација 1959. године). Принципи који су прокламовани овом декларацијом (право на заштиту, образовање, здравље, сигуран дом и здраву исхрану) били су основ за формулисање права у Конвенцији. Од усвајања Декларације до усвајања Конвенције протекло је тридесет година озбиљног рада на усаглашавању ставова.

Конвенција о правима детета представља најзначајнији међународни уговор којим се посебно штите права детета и који има обавезујући карактер. Усвојена је у Генералној скупштини Уједињених нација у новембру 1989. године, а у септембру 1990. године је ступила на снагу. Конвенција о правима детета се сматра опште прихваћеним документом, јер су се скоро све земље света обавезале да права која она признаје спроводе у живот.

Свака држава која званично преузме обавезе које Конвенција прописује, или како се то у праву каже – свака држава која ратификује Конвенцију, дужна је да омогући остваривање свих права детета. Уколико се тога не придржава, она може да одговара пред међународном заједницом.

Социјалистичка Федеративна Република Југославија је ратификовала Конвенцију о правима детета у децембру 1990. године, а пошто је Државна заједница Србије и Црне Горе преузела обавезе из свих ратификованих међународних уговора, тако се и она сматра државом чланицом овог међународног уговора. То значи да има обавезу да ради на стварању услова за пуно остваривање права све деце која се налазе на њеној територији.

У остваривању Конвенције о правима детета значајну улогу имају и родитељи, медији, међународне и домаће невладине организације – укратко, сви одрасли а посебно они који се баве децом. Савремено демократско друштво подразумева одговорност свих појединаца у остваривању права детета.

Свако дете такође може и треба да се залаже за остваривање својих права и права деце уопште. Исто тако, заједно са другима може да покреће различите активности којима ће допринети поштовању права друге деце или решавање неке ситуације кршења права.

КОНВЕНТА ПЕР ДРЕЈТАТ Е ФЕМИЈЕВЕ

Иницијатива пер мбројтѐн е посаѓме тѐ дрејтаве тѐ фемиијеве, е вјетѐр афро гјысма е shekullit dhe dokumenti i parѐ i rѐndѐsishѐm i cili cakton fillimin e atij procesit ѐshtѐ Deklerata per tѐ drejtat e fемиијеве (e aprovuar nga ana e Asmblesѐ sѐ Pѐrgjithshme tѐ Kombѐve tѐ Bashkuara мѐ 1959 vjet). Parimet tѐ cila janѐ proklamuar me kѐtѐ Dekleratѐ (tѐ drejta nѐ mbrojtѐ, edukim, shѐndetѐ, shtѐpinѐ e sigurѐt dhe nѐ ushqimin tѐ shѐndosh) kanѐ qenѐ bazѐ pѐr formulim tѐ drejtave nѐ Konventѐ. Nga aprovimi i Dekleratѐs deri te aprovimi i Konventѐs kaloi tridhjetѐ vjet tѐ punѐs serioz nѐ harmonizimin e pikѐpamjeve.

Konventa pѐr tѐ drejta e fемиијеве paraqet kontratѐn ndѐrkombѐtare tѐ мѐ tѐ rѐndѐsishme nѐ tѐ cilѐn veѓanarisht sigurohen tѐ drejtat e fемиијеве dhe tѐ cila ka karakterin e obligueshmѐrisѐ. Аshtѐ e aprovuar nѐ Asambленѐ e Pѐrgjithshme tѐ Kombѐve tѐ Bashkuara nѐ nѐntor tѐ vitit 1989, kurse nѐ shtator tѐ vitit 1990 hyri nѐ fuqi. Konventa pѐr tѐ drejta e fемиијеве konsiderohet si nјѐ dokument i miratuar i pѐrbashkѐt, sepse pѐr pakѐz tѐ gjitha shtetet e botѐs janѐ obliguar qѐ drejtat tѐ cila ajo i respekton, i vѐ nѐ zbatim nѐ jetѐ.

Їdo nјѐ shtet i cili zyrtarisht i merr nѐ dorѐ obligimet tѐ cilat i pѐrcakton Konventa, ose si thohet nѐ drejtѐsi – ѓdo nјѐ shtet i cili *ratifikon* Konventѐn ѐshtѐ i obliguar qѐ tѐ mundѐson realizimin e tѐ gjithave tѐ drejtave tѐ fемиијеве. Nѐse nuk pѐrmbѐhet tѐ kѐsaj, ai mund tѐ merret nѐ pѐrgjegjѐsi para bashkѐsisѐ ndѐrkombѐtare.

Republika Federative Socialiste e Jugosllavisѐ ratifikoi Konventѐn pѐr tѐ drejtat e fемиијеве nѐ dhjetor tѐ vitit 1990, e pasi Bashkѐsia Shtetѐrore tѐ Serbisѐ e tѐ Malit tѐ Zi muar mbi vete obligimet nga tѐ gjitha kontratat ndѐrkombѐtare tѐ ratifikuar, ashtu qѐ ajo konsiderohet si antarja shtetѐrore e kѐsaj kontratѐ ndѐrkombѐtarѐ. Ata do me thane qѐ ka obligime tѐ punoj nѐ krijimin e kushtit pѐr tѐ zbatimin e plotѐ tѐ drejtave tѐ gjitha tѐ fемиијеве tѐ cilat gjinden nѐ territorin e saj.

Nѐ realizimin e Konventѐs pѐr tѐ drejta e fемиијеве rolin kryesor kanѐ edhe prindѐrit, medijѐt, organizatat ndѐrkombѐtare dhe vendese joqeveritare – shkurtimisht tѐ tѐ gjithѐ tѐ rritur e veѓanarisht ata tѐ cilat merren me fемиијѐ. Shoqata bashkѐkohore demokratike nѐnkupton pѐrgjegjѐsinѐ e tѐ gjithave individuave nѐ zbatimin e tѐ drejtave tѐ fемиијеве.

Secili fемиијѐ, gjithashtu, mund dhe i duhet tѐ kujdesohet pѐr zbatimin e tѐ drejtave tѐ veta dhe tѐ drejtave tѐ fемиијеве nѐ pѐrgjithѐsi. Gjithashtu, bashkѐ me tјerѐ mund tѐ fillon aktivitetet llojљlojshme me tѐ cila do tѐ kontribuoj respektimin e tѐ drejtave tѐ fемиијеве tѐ tјerѐ ose miratimin e ndonјѐ situatѐs tѐ shkeljes e tѐ drejtѐs.

A GYERMEKEK JOGÁIRÓL SZÓLÓ EGYEZMÉNY

A gyermekek jogainak különleges védelméről szóló kezdeményezések már fél évszázados múltra tekintenek vissza. Az első jelentősebb lépést a Gyermekek jogairól szóló nyilatkozat jelentette, (melyet az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése fogadott el 1959-ben). A nyilatkozat alapelvei (a védelmhez, oktatáshoz, a lehető legjobb egészségi állapothoz, az otthon biztonságához és az egészséges táplálkozáshoz való jog) alapul szolgáltak a Gyermekek jogi egyezménybe foglalt jogok megfogalmazásakor. A nyilatkozat elfogadásától az egyezmény elfogadásáig, 30 éven át tartott a nézetek egyeztetése.

A gyermekek jogairól szóló egyezmény a legfontosabb, jogilag kötelező erejű, nemzetközi szerződés amely a gyermekek jogainak különleges védelméről szól. Az ENSZ Közgyűlése 1989 novemberében fogadta el az egyezményt és 1990 szeptemberében lépett hatályba. A gyermekjogi egyezmény általánosan elfogadott dokumentum, hiszen a világ szinte minden állama vállalta az egyezménybe foglalt jogok érvényesítését.

Minden állam, amely hivatalosan is elfogadja az egyezménybe foglalt kötelezettségeket, vagyis, ahogyan ez a jogi nyelvben ismert - minden állam, amely *ratifikálja* az egyezményt, köteles lehetővé tenni a gyermekek jogainak érvényesítését. Amennyiben ehhez nem tartja magát, akkor ez az adott állam nemzetközi felelősségét vonja maga után .

A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság 1990 decemberében ratifikálta ezen egyezményt. Mivel Szerbia és Montenegró Államközösség belső jogát képezik a JSzSkK által ratifikált szerződések, az államközösség is részese az egyezménynek. Ez azt jelenti, hogy köteles a gyermekek jogainak maradéktalan érvényesítéséhez nélkülözhetetlen feltételeket megteremteni.

Az Egyezmény megvalósításában jelentős szerepük van a szülőknek, a médiának, a nemzetközi és hazai civil szervezeteknek, röviden, minden felnőttnek, különösen azoknak, akik gyermekekkel foglalkoznak. A modern demokratikus társadalom minden tagjának felelőssége a gyermekek jogainak érvényesítése.

Minden gyermeknek úgyszintén jogában áll gyakorolni ezen jogait, és hozzá is kell hogy járuljon a saját és minden gyermek jogának érvényesítéséhez. Más gyermekekkel együtt kezdeményezője lehet olyan programoknak, amelyek a gyermekek jogainak tiszteletbentartását helyezi előtérbe vagy jogsértés esetén a kialakult helyzet megoldását.

KONVENCIA TARO TCHAVORIKANO KRISALO TCHATCHIPE

Iniciativa basho pala pe arakhibe taro tchavorikane krisura, phurani ili pashe ekvash shelbershipe vi angluno barimahko lil savo semnisarel o anglunipe taro adava proces kova ilo i Deklaracia taro tchavorikane krisija (leldi taro Generalno kedinipe e Jekhisarne naciengo 1959. bersh). Principura save sana prolamisarde akale deklaraciaja (kriso po arakhibe, sikljovibe, sastipe, pachamno kher thaj sasto parvaripe) sana fundo basho gataravipe o krisura andi Konvencia. Taro istaravipe i Deklaracia dzhi o istaravipe i Konvencia nakhlo trianda bersh tchatchutni buti po jekhipnipe ando terdipnja.

Konvencia taro tchavorikane krisura dikhljarel majbarimahko mashkarthemutno tchinadipe saveja pala pe arakhenpe o tchavorikane krisura vi savo 'si 'le udzhilipno odji. Leldi sine po Generalno kedinipe e Jekhisarne naciengo ando novembar 1989. brsh, apa ando septembar 1990. bersh avilo pi zor. Konvencia taro tchavorikane krisura chinavel pe godjasa sar sarendar astardo lil, adaleske so sa o phuvja po luma lele udzhilipe te nakhaven ando dzhivdipe o krusura save voj pendzharel.

Desetno phuv savi themeskone lel o udzhilipe savo i Konvencia krisarel, jal sar odva ando kriso phenolpe – saijekh phuv savi *ratifisarel* i Konvencia, udzhili ili te shajisarel o kerdipe taro sa o tchavorikane krisura. Andegachi na ikerelpe basho odova, voj shaj te ovel phutchavdi anglal o mashkarthemutno amalipe.

SFR Jugoslavia ratifisardja i Konvencia taro tchavorikane krisura ando decembar 1990. bersh, apa o Phuvjalo amalipe e Srbijako thaj Kale Voshako lilja o udzhilipe taro sa o ratifisarde mashkarthemutne tchinadipa, adzhahar chinavelpe godjasa vi oj sar phuv savi si kotorvali kadale tchinadipesko. Godova gindisarel kaj žsi žla udzhilipe te kerel buti po kerdipe o chinadipe basho pherdo keribe taro sa o tchavorikane krisura save arakhen pe andi phuv.

Ando keribe e Konvencia taro tchavorikane krisura barimahko than isi 'len vi o dad thaj i daj, media, mashkarthemutne thaj kherutne bithagarne organizacie – arneder, sa o bare apa pala pe okola save keren buti e tchavenca. Phiramno themeskothagarutno (demokratikono) amalipe gindisarel phutchavipe taro sa o jekhore ando keribe taro tchavorikane krisura.

Saijekh tchavo pale gaja shaj vi valjanel te simadjisarelpe basho keribe taro ple krisura vi tchavorikane krisura generalno. Pale gaja, khethane averenca shaj te crdenpe avertchande butcha savenca ka anavel dzhi o pachivalipe e krisura taro aver tchave jal phandipe andi godi disave situacie kana phagen pe o krisura.

СПЕЦИЈАЛНО ЗАСЕДАЊЕ ГЕНЕРАЛНЕ СКУПШТИНЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА О ДЕЦИ

Као део општинских напора да се побољша положај деце у свету, Генерална скупштина Уједињених нација одржала је у мају 2002. године Специјално заседање посвећено деци. На том скупу су се представници држава обавезали да ће у наредних десет година радити на побољшању услова у којима живе деца у њиховим државама. Осим представника држава, на том скупу су такође учествовале бројне међународне и националне невладине организације, али и сама деца – по први пут од оснивања Уједињених нација.

Специјално заседање је завршено усвајањем Завршног документа “Свет по мери деце” у коме су наведени сви циљеви и обавезе које су државе преузеле. Договорено је, такође, да што пре, уколико је то могуће до краја 2003. године, свака држава направи свој Национални план акције, који ће садржати јасне и мерљиве циљеве, усклађене са циљевима прокламованим у Свету по мери деце, које треба постићи у договореним роковима. На тај начин, државе приступају практичном планирању како да побољшају услове живота деце, како се не би догодило да све што је договорено на Специјалном заседању остане на нивоу лепих жеља и празних обећања.

Представници наше земље такође су активно учествовали на овом значајном светском скупу – државна делегација, невладине организације и деца.

Схватајући озбиљно своју улогу и положај у коме се налазе деца у нашој земљи, Влада Републике Србије је овластила Савет за права детета да изради Национални план акције за нашу земљу. Тај процес је започео 2003. године и у њему су, поред бројних стручњака, учествовала и сама деца. Савет за права детета, као тело кога чине представници министарстава, невладиних организација и независних експерата, израдио је нацрт документа. Потом су организоване консултације и разговори са децом и представницима стручњака и локалних власти широм Србије, а њихови коментари и предлози су достављени Савету за права детета.

Коначна верзија Националног плана акције усвојена је од стране Владе Републике Србије у фебруару 2004. године. Он представља врло озбиљно припремљен и детаљан план који треба да допринесе унапређењу положаја деце у Србији, а у својој основи се заснива на правима детета и циљевима из документа “Свет по мери деце”.

SESIONI SPECIAL I ASAMBLËS E PËRGJITHSHME E KOMBËVE TË BASHKUARA PËR FËMIJË

Si pjesa e mundimeve të përgjithshme që të përmirsohet pozita e fëmijëve në botë, Asambleja e Përgjithshme e Kombëve të Bashkuara mbajti në maj të vitit 2002 Sesion special të kushtuar fëmijëve. Në atë mbledhje përfaqësuesit e shteteve janë obliguar që në dhjetë vjet të ardhshme do të punojnë në përmirsimin e kushtave në të cilat jetojnë fëmijët në shtete të tyre. Përveç përfaqësuesit e shteteve, në atë mbledhje, gjithashtu, kanë marr pjesë me shumicë organizatatë ndërkombëtare dhe nacionale joqeveritare, por edhe vetëm fëmijë – për her të parë nga formimi i Kombëve të Bashkuara.

Sesioni special është mbaruar me aprovim të Dokumentit të Kryer “Bota sipas mases e fëmijëve”, në të cilin janë rradhitur të gjitha qëllime dhe obligime, të cilat shtetet i kanë marr mbi vete. Janë marr vesh, gjithashtu, që sa më parë, nëse ka mundësi deri në fund vitit 2003, që çdo një shtet të bërë Planifikimin nacional të veprimave, të cili do të përbërë qëllimet të qarta dhe të matura me qëllime të proklamuar në “Botë sipas mases e fëmijëve”, të cilat duhet të arriten afatet marrëveshjes. Në atë mënyrë, shtetet prezantohen në planifikim praktik si të përmirsojnë kushtet e jetës së fëmijëve, si mos të ndodhi që të gjitha fjalë të lidhura në Sesion special mbeten në nivel të dëshirave të bukura dhe të premtimeve të zbrazta.

Përfaqësuesit e vendit tonë, po ashtu, aktivisht kanë marr pjesë në këtë mbledhje të rëndësishme botëror – delegacioni shtetëror, organizatat joqeveritare dhe fëmijët.

Duke kuptuar seriozisht rolin e vet dhe pozitën në të cilën gjenden fëmijë në vendin tonë Qeveria e Republikës së Serbisë autorizoi Këshillin për të drejta për fëmijë që të hartoj Planin nacional e veprimave për vendin tonë. Ky proces filloi në vitin 2003 dhe në të, përveç ekspertave shumënumërta, kanë marr pjesë edhe vetë fëmijë. Këshilli për të drejtat e fëmijëve, si trup të cilin e përbërin përfaqësuesit e ministrive, organizatave joqeveritare dhe të ekspertave pambarur, ka përpiluar projektin e dokumentit. Pastaj janë organizuar konsultimet dhe bisedat me fëmijë dhe me përfaqësuesit e ekspertave dhe të pushteteve lokal anembanë Serbisë, kurse komentet e tyre dhe propozimet janë dorëzuar Këshillit për të drejtat të fëmijëve.

Verzioni definitiv e Planifikimit nacional e veprimeve është i aprovuar nga ana e Qeverisë së Republikës së Serbisë në shkurt të vitit 2004. Ai paraftet një plan i përgatitur shumë serioz në detaje, i cili duhet të kontribuoj avancimin e pozitës të fëmijëve në Serbi, dhe në bazën e vetë themelohet në të drejta të fëmijëve dhe në qëllime nga dokumenti “Bota sipas mases e fëmijëve”.

RENDKÍVÜLI ENSZ KÖZGYŰLÉS A GYERMEKEKÉRT

2002 májusában az ENSZ Közgyűlése különleges, gyermekeknek szentelt ülést rendezett, abból a célból, hogy javítson a világ gyermekeinek helyzetén. Ezen az ülésen a résztvevők amellet kötelezték el magukat, hogy a következő tíz évben nagy hangsúlyt fektetnek a gyermekek életkörülményeinek javítására. Az ülésen a tagállamok képviselői mellett számos nemzetközi és nemzeti jellegű civil szervezet is részt vett, sőt, az ENSZ alapítása óta először gyerekek is jelen voltak.

A különleges ülés befejeztével elfogadták a "Gyermeleléptékű világ" című dokumentumot, melyben összefoglalták az államok által elfogadott jogokat és kötelezettségeket. Döntöttek arról is, hogy minden résztvevő ország, amennyiben ez lehetséges, 2003 végéig elkészít egy nemzeti akcióttervet, mely konkrét és elérhető célokat tartalmaz, és amely összhangban van a "Gyermekek világa" c. dokumentumba foglaltakkal. Mindezeket a célokat az egyeztetett határidőkön belül meg kell valósítani. Ezzel az államok a gyermekek életkörülményeinek a javításához a gyakorlatban is hozzájárulnak, s így nem történhet meg az, hogy a dokumentumban elfogadottak pusztá ígéretek és vágyak maradnak.

Országunk képviselőjében állami delegációk, civil szervezetek és gyerekek jelentek meg ezen a különleges ülésen. A Szerb Köztársaság kormánya, komolyan véve szerepét a gyermekek jogainak érvényesítésében, felhatalmazta a Gyermeleléptékű bizottságot, hogy Nemzeti akcióttervet dolgozzon ki Szerbia vonatkozásában.

Ebben a folyamatban, amely 2003-ban kezdődött el, a számos szakértő mellett a gyermekek is részt vesznek. A Gyermeleléptékű bizottság, melynek a minisztériumok, a civil szervezetek képviselői és független szakemberek is tagjai, elkészítette a dokumentum tervezetét. Ezt követően beszélgetéseket szerveztek az önkormányzatok képviselőivel, gyermekekkel és szakemberekkel és az elhangzott ajánlatokat, megjegyzéseket továbbították a Bizottságnak.

A Szerb Köztársaság kormánya 2004 februárjában fogadta el a Nemzeti akciótterv végleges változatát. Ez a Szerbiában élő gyerekek helyzetének javítása érdekében készült magas színvonalú, alapos terv a "Gyermeleléptékű világ" című dokumentumba foglalt jogokon és célokon alapszik.

SPECIALNO BESHUTNIPE E GENERALNO CHIDINIPESKO TARO JEKHISARNE NACIJE KATAR TCHAVE

Sar kotor taro sarendar astardi zor te federisarel pe e tchavengoro than ando lumaj, o Generalno chidinipe taro Jekhisarne nacie ikerdja ando maj 2002. bersh, Specialno beshutnipe sfincomo tchavenge. Po odova kedinipe e phuvjengere mothavne udzhilisardjepe kaj avutne desh bersh ka keren buti po federipe taro chinadipa ando save dzhivdisaren o tchave ando lengere phuvja. Bi phuvjengere mothovne, pe adava kedinipe pale gaja lilje than but mashkarthemutne thaj nacionalna bithagarne organizacie, numaj vi o tchave korkore – angluno drom taro Jekhisarne naciengoro fundope.

O Specialno beshutnipe agorisardja leldipnjaja o Agorisarno lil "Luma pali tchavengiri crdini" ando kova ile ramosarde sa o reslipnja thaj udzhilipnja save o phuvja ljlilje. Chinadisardja pe, pale gaja, so shaj angleder, andegachi si adava shajutno dzhi o agor taro 2003. bersh, desutni phuv ke kerel plo Nacionalno djinavibe akciako, savo ka astarel vuzhe thaj crdavne reslipnja, ando jekhipe e raslipanca save proklamisarde ile ando "Luma pali tchavengiri crdini", save valjanel te resljaren pe ando vorbano angleder chinavdo vrjama. Adale dromea, o phuvja andrisaren ando praktikako djinavibe sar te federisaren tchavengere dzhivdutne chinadipa, te na ovel kaj sa so vorbisardja pe po Specialno beshutnipe atchol sar mishta mangipnja thaj tchutche dinde alava.

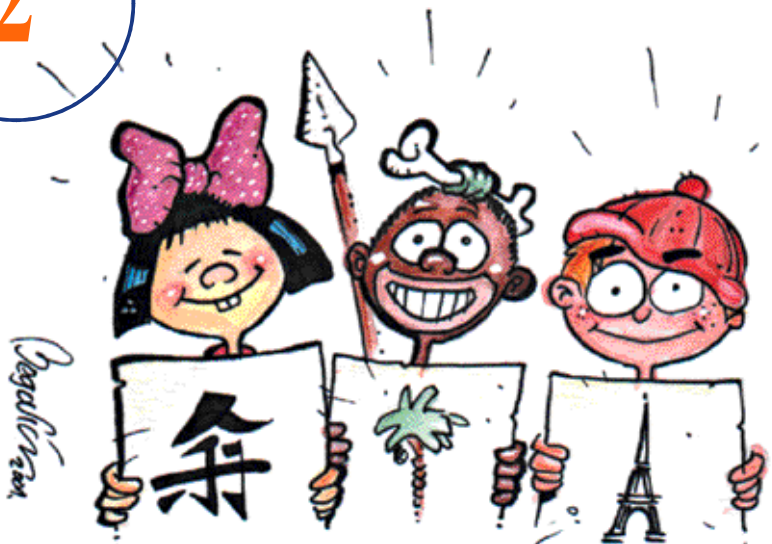
Mothovne tari amari phuv pale gaja aktivno ljlilje than pe akava barimahko lumano kedinipe – phuvjali delegacia, bithagarne organizacie em tchave.

Chinavipea andi godi tchatches plo than ando kova arakhen pe o tchave andi amari phuv, o Thagarnipe tari Republika Srbija dindja kriso e Turvinjipeske basho tchavorikano kriso te kerel o Nacionalno djinavibe akciako bashi amari phuv. Adava proces anglosardja ando 2003. bersh em and' leste, uzo but petalosalde, ljlilje than vi o korkore tchave. O Turvinjipe basho tchavorikano kriso, sar trupo savo keren o motovne taro ministripnja, bithagarne organizacie vi nikhaskere ekspertura, kerdja o djinavibe taro lil. Palo odova kerde ile turvinjipnja vi svato e tchavenca thaj mothovne petalosardenca em thanutne thagaripenca, buhlimaha i Srbija, apa lengere komentaria thaj sugestie dinde ile basho Turvinjipe basho tchavorikano kriso.

Agorutni verzia taro Nacionalno djinavibe akciako leldo ilo rigatar taro Thagarnipe tari Republika Srbija ando februar 2004. bersh. Ov dikhljarel but tchatcutno kerdo vi urdavno djinavibe savo trebonel te anel anglunipe basho tchavorikano than andi Srbija, ampa ando plo fundo ikerelpe pe tchavorikane krisura thaj reslipnja taro lil "Luma pali tchavengiri crdini".

- ▶ Ти си дете и за тебе важе права из ове Конвенције, док на твојој рођенданској торти не засветли 18 свећица.
- ▶ Ti je fëmijë, dhe për ty vlejnë të gjitha të drejtat nga kjo Konventë, përderisa në tortën tënde të ditëlindjes nuk ndizen 18 qirinj të bukur.
- ▶ Te gyerek vagy, és rád az ebben az egyezményben foglalt jogok vonatkoznak, amíg meg nem gyűjtöd a 18 gyertyát a szülinapi tortádon.
- ▶ Tu san tchavo em bashe tute molaren o peha tari akaja Konvencia, dzhi po tlo bijande divesko bokoli na thabljol 18 memeljora.

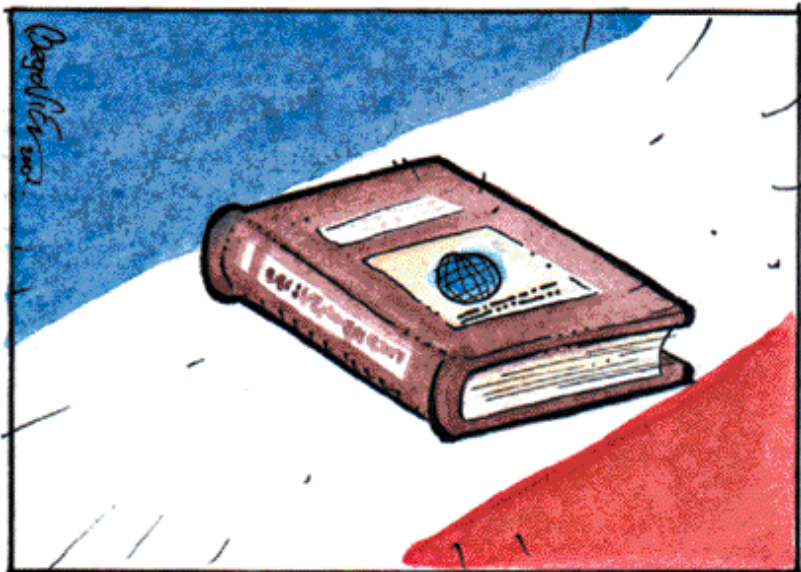
- ▶ Нико ти права не може ускратити без обзира на то које си расе, боје коже, пола, у ког Бога верујеш, којим језиком говориш, како размишљаш, ког си националног или социјалног порекла, каквог си имовинског стања, какво ти је језичко или ментално здравље, ко су ти родитељи или ако уопште немаш родитеље.
- ▶ Askush nuk guxon të ti cungojë këto të drejta pa marë parasyshë racën, ngjyrën e lëkurës, seksin, Zotin në të cilin beson, gjuhen që e flet, atë çfarë mendon, prejardhjen nacionale apo sociale, gjendjen materiale, shëndetin fizik apo mental, kë e ke prind apo nëse nuk ke prind fare.
- ▶ Senki nem vonhatja meg tőled a jogaidat, függetlenül attól, melyik fajhoz tartozol, milyen színű a bőrod, milyen nemű vagy, melyik Istenben hiszel, hogy mely nyelvet beszéled, hogyan gondolkodsz, milyen a nemzetiségi vagy társadalmi származásod, milyen a vagyoni helyzeted, hogy egészséges vagy-e, kik a szüleid, hogy egyáltalán vannak-e szüleid.
- ▶ Khoni shaj te tchinavel tle peha bi dikhindo pe odova so san, savi si tli morchi, san mursh numaj dzhuvli, save Devle pachave, savi tchib vakere, sar gindisare, savo si tlo nacionalno jal amalikano iklipe, savo ilo tlo lachipe, savo si tlo tchibako jal godjako sastipe, save si tlo dad thaj tli daj jal te naje tut daj em dad.

- ▶ Сви поступци који се тебе тичу предузимаће се у најбољем интересу за тебе и држава ће водити бригу о теби уколико родитељи или старатељи то не чине.
 - ▶ Тë gjitha veprimet që kanë të bëjnë me ty, do të ndërmeren në interesat tua më të mira dhe shteti do të kujdeset për ty nëse këtë nuk e bëjnë prindërit apo kujdestarët.
- ▶ Minden téged érintő döntést csak a te érdekedben hozhatnak meg, és az állam törődik majd veled, amennyiben a szüleid vagy a gyámod ezt nem teszik meg.
 - ▶ Sa o keribe, savo si bashe tute cherelpe, ka kerelpe majshukar so shaj ando tlo interes vi phuv ka legarel bajo tutar andekachi to dad em tli daj jal okola so arakhen tu adava na keren.

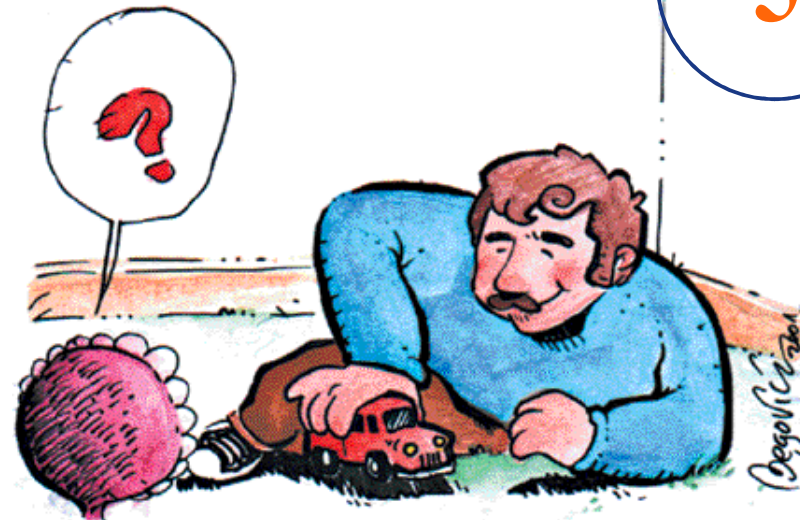

4

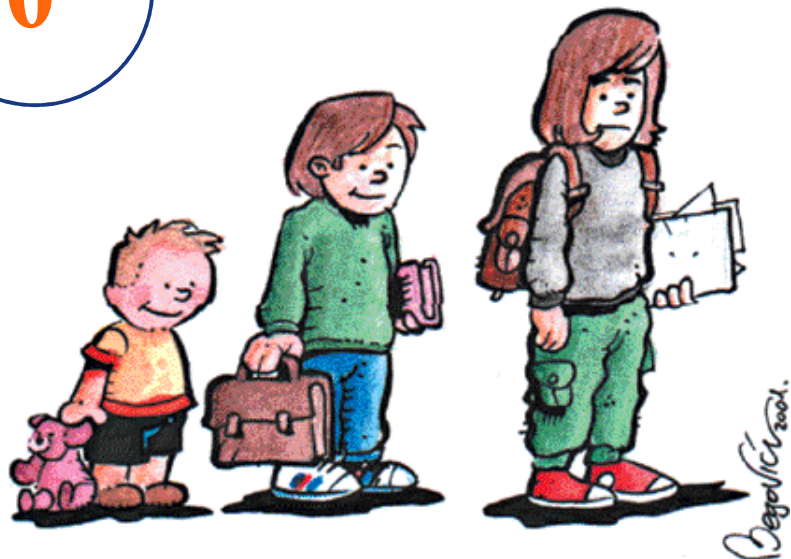
- ▶ Држава је дужна да обезбеди испуњење права предвиђених Конвенцијом.
- ▶ Shteti është i obliguar ti plotësojë të drejtat tua të parapara me Konventë.
- ▶ Az állam köteles biztosítani az egyezményben szereplő jogaid rvényesítését.
- ▶ O thagarnipe si udzhilipno te arakhel iklipe basho krisura save si angleder tchivde ando dikhibe ki Konvencia.

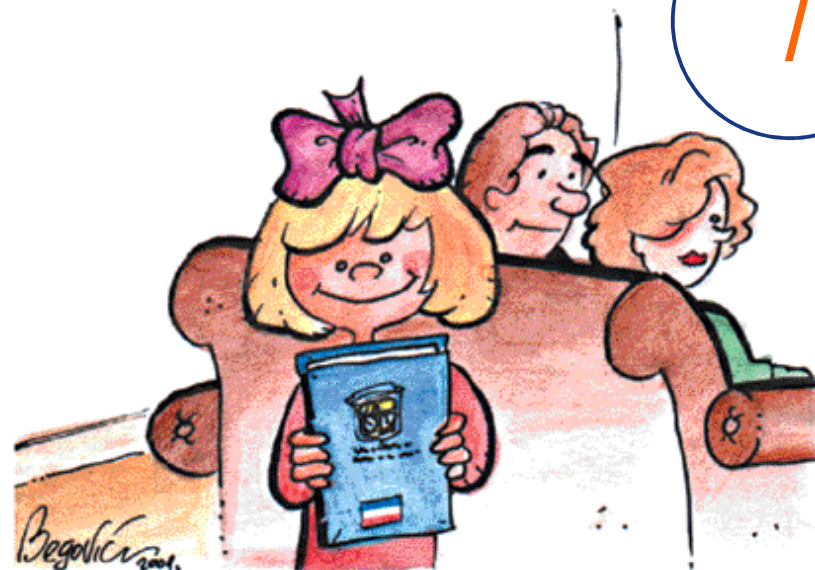
5

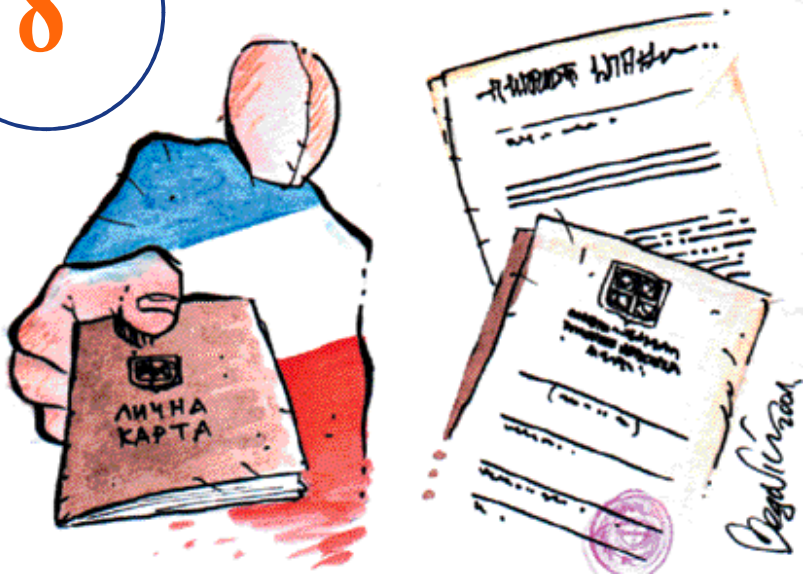
- ▶ Држава је дужна да поштује начин на који те родитељи васпитавају и како се брину о теби.
- ▶ Shteti është i obliguar ta respektojë mënyrën në të cilën prindërit të edukojnë dhe si kujdesen për ty.
- ▶ Az állam köteles elfogadni a szüleid által helyesnek tartott nevelési szokásokat, és azt is, ahogyan törődnek veled.
- ▶ O thagarnipe si udzhilipno te pachavel o drom pe kova o dad thaj tli daj sikaven tu vi sar arakhen tu.

- ▶ Имаш право на живот и могућност да се развијаш.
- ▶ Ke të drejtë të jetosh dhe të drejtë që ta keshë të siguruar zhvillimin dhe ekzistencën.
- ▶ Jogod van az élethez és jogod van a fejlődés lehetőségéhez.
- ▶ Isì tu vorta po dzhivdipe em shajipe te barjove.

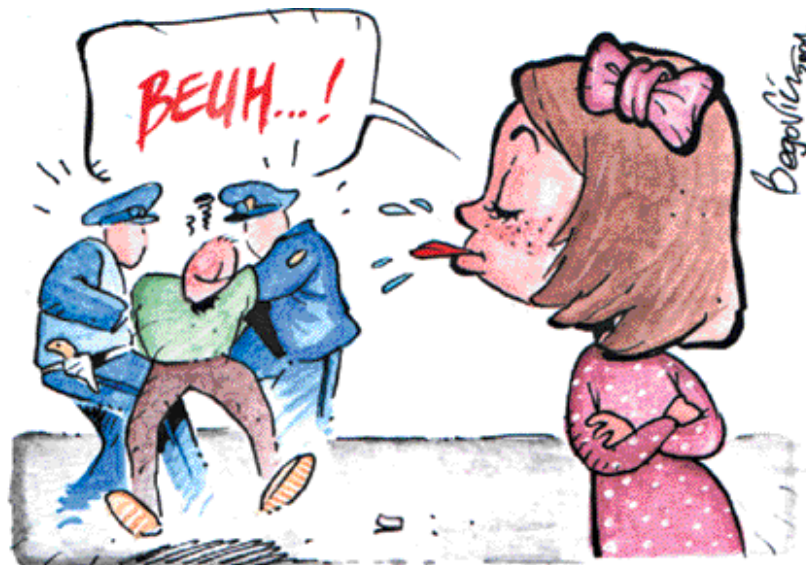

- ▶ Имаш право да познајеш родитеље и да живиш са њима. Имаш право на име и држављанство.
- ▶ Ke të drejtë t’l njohësh prindërit dhe të jetosh me ta. Ke të drejtë të keshë emër dhe nënshtetësi.
- ▶ Jogod van ismerni a szüleidet, és ahhoz is, hogy a szüleiddel élj. Jogod van névhez és állampolgársághoz.
- ▶ Isì tu kriso te dzhane tle dade em tle daja vi te vestisare lençar. Isì tu kriso po anav taj phuvjako peravipe.

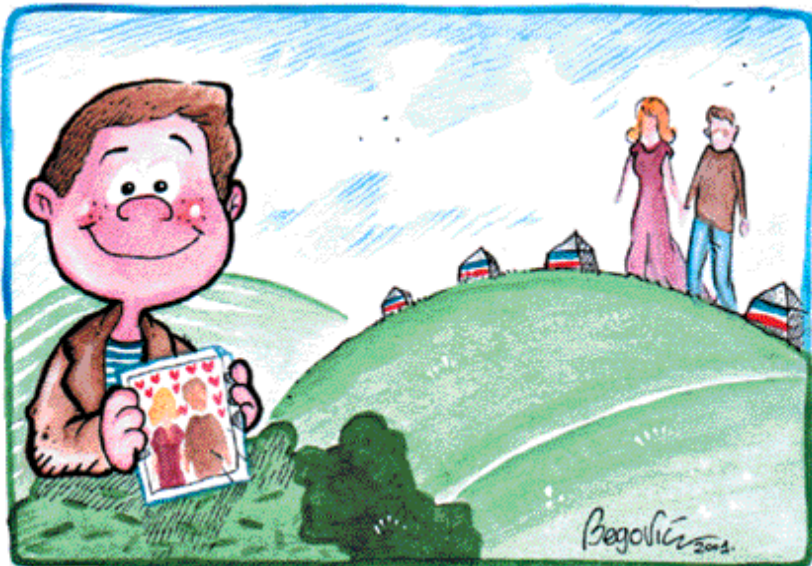
- ▶ Држава мора да штити твоје име, држављанство и породичне везе.
- ▶ Shteti duhet ta mbrojtë emrin tënd, nënshtetësinë tënde dhe lidhjet e tua familjare.
- ▶ Az állam köteles védelmezni téged, a nevedet, az állampolgárságodat és a családi kapcsolataidat.
- ▶ O thagarnipe musaj te arakhel tlo anav, phuvjako peravipe vi njamako phandlipe.

- ▶ Имах право да будеш са родитељима, осим ако је одвајање од њих боље за тебе. Ако не живиш са оба родитеља, имаш право да одржаваш контакт са њима све док је то безбедно за тебе.
 - ▶ Ke të drejtë të jeshë me prindët përveç kur ndarja nga ta është në të mirën tënde.
- ▶ Jogod van a szüleiddel lenni, kivéve akkor, ha a tőlük való elkülönítés a te érdekeidet szolgálja. Ha nem élsz a szüleiddel fenntarthatod velük a kapcsolatodat, de csak addig, ameddig ez biztonságos.
 - ▶ Isi tu kriso te dadeja em tle dajaja, bi andegachi o ulavipe lendar ilo poshukar bashe tute. Te na sijan sodujenca, isi tu peho te ichare o dikhibe lenca sa dzhi gova si naje diso daravipe bashe tute.

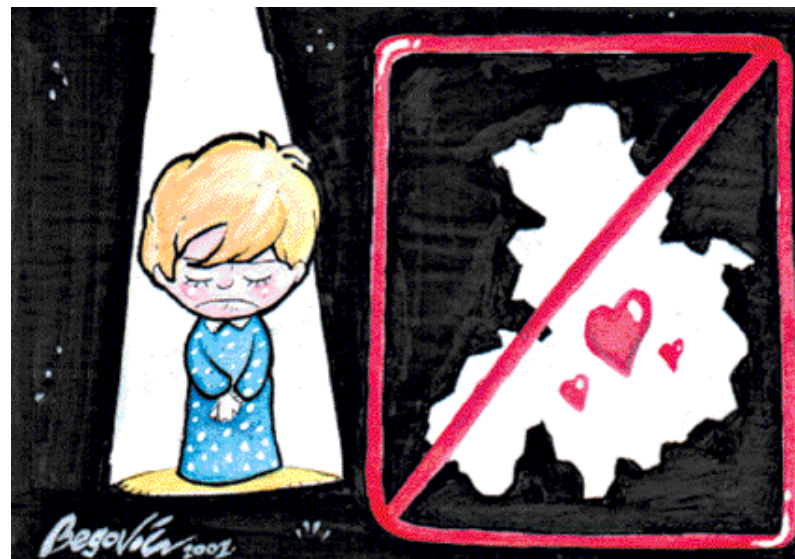
10

- ▶ Ако си одвојен од родитеља, а желиш да будеш са њима, државне границе за тебе не постоје.
- ▶ Nëse je i ndarë nga prindërit por dëshiron t'u bashkohesh, për ty nuk ekzistojnë kurrfarë kufinjesh shtetëror.
- ▶ Ha távol vagy a szüleidtől, de szeretnél velük lenni, az államhatárok számodra nem léteznek.
- ▶ Te san ulavdo taro tlo dad em dej, apa mange te ove lenca, thagarutne narije bashe tute naje.

11

- ▶ Нико нема права да те држи ван твоје домовине, уколико ти то не желиш.
- ▶ Askush nuk ka të drejtë që jashtë dëshirës tënde të të mbajë larg atdheut tënd.
- ▶ Senkinek sincs joga a hazád határain kívül tartani téged, ha ezt Te nem akarod.
- ▶ Khonik si 'le kriso te ikerel tu avral i phuv kaj san bijando, bizo tlo manglipe.

- ▶ Имам право да слободно изразиш своје мишљење, и да му се посвети дужна пажња.
- ▶ Ke të drejtë që lirisht ta shprehësh mendimin tend, dhe që ai mendim të merret në konsiderim me vëmendje.
- ▶ Jogod van szabadon véleményt alkotni és ez kellő figyelmet érdemel.
- ▶ Isi tu kriso tromane te vakere plo gindope, vi tle gindipeske te del pe udzhilutni sama.

- ▶ Имам право да тражиш, примаш и саопштаваш информације и идеје које те занимају.
- ▶ Ke të drejtë të kërkosh, të marësh dhe të japësh informata dhe idetë të cilat të interesojnë.
- ▶ Jogod van információk keresésére, birtoklására és átadására és saját ötleteid továbbítására.
- ▶ Isi tut kriso te rode, teripisare thaj vakere informacie em gindici save tut crdren.

- ▶ Имаш право да верујеш или не верујеш у Бога, и да те родители усмеравају у одговарајућем правцу.
- ▶ Ke të drejtë të besosh apo të mos besosh në Zot, dhe që prindët të të udhëheqin në mënyrë adekuate.
- ▶ Jogod van hinni vagy nem hinni Istenben, és hogy a szüleid megfelelően irányítsanak.
- ▶ Isi tu' kriso te pachare jal bipachare ando Devel, vi tlo dad thaj tli daj te den tu istaravno shukar drom.

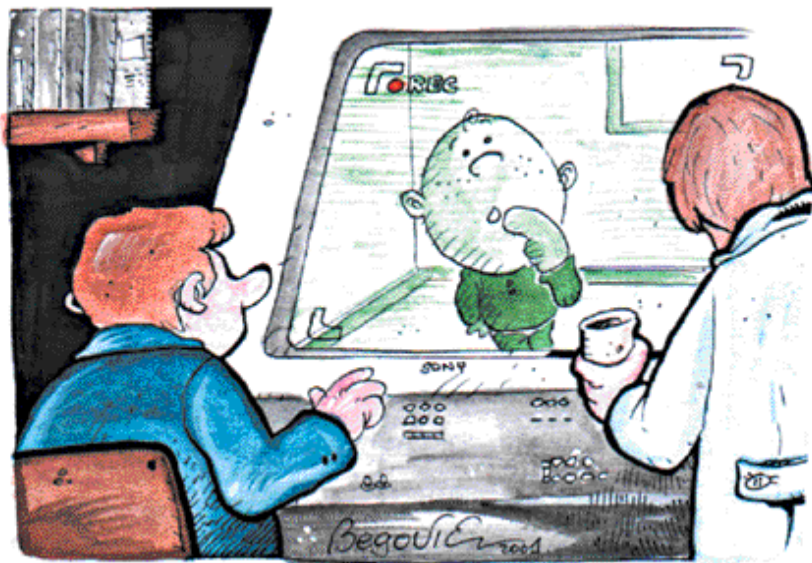

- ▶ Ти и твоји другови имате право да се мирно окупљате и удружујете.
- ▶ Ti dhe shokët e tu keni të drejtë të mblidheni në mënyrë të qetë dhe të shoqëroheni.
- ▶ Barátaiddal együtt jogod van a gyülekezési és egyesülési szabadsághoz.
- ▶ Tu thaj tle amala isi tumen kriso shukarimasa te kedenpe thaj te amalisarenpe.

▶ Нико нема право да се меша у твоју приватност и да ти руши част и углед.

- ▶ Askush nuk ka të drejtë që të përzihet në jetën tënde private dhe që ta rrënojë nderin dhe autoritetin tënd.
- ▶ Senkinek nincs joga beavatkozni a magánéletedbe, és hogy megbélyegezze a jó hírneved.
- ▶ Khoni naje 'le kriso te hamisarelpe pe tlo korkoripe vi te pheravel tlo pachape thaj samadipe.

- ▶ Имаш право да тражиш информације и материјале који те интересују, а држава је обавезна да ти то обезбеди уколико није штетно по тебе.
- ▶ Ke të drejtë të kërkosh informata dhe materiale të cilat të interesojnë, dhe shteti është i obliguar ti sigurojë këto nëse nuk ndikojnë dëmshëm në ty.
- ▶ Jogod van olyan információk és ismeretanyag után érdeklődni, melyek érdekelnek, az állam pedig köteles ezeket megadni, hacsak nem károsak számodra.
- ▶ Isi tu kriso te rode informacie em kotora save crden tu, apa o thagarnipe ilo udzhilitno adava te arakhel tuke andegachi naje bilatcho bashe tute.

- ▶ Твоји родитељи треба да се заједнички брину о теби, а држава да им помогне у томе.
- ▶ Prindërit e tu duhet që bashkarisht të kujdesen për ty, e shteti duhet t'u ndihmojë në këtë.
- ▶ A szüleidnek együtt kell gondodat viselniük, és ebben az államnak a segítségükre kell lennie.
- ▶ Tlo dad thaj tli daj valjanel jekhareha te arakhen tut, ampa o thagarnipe te azhutcharel lenge pe odova.

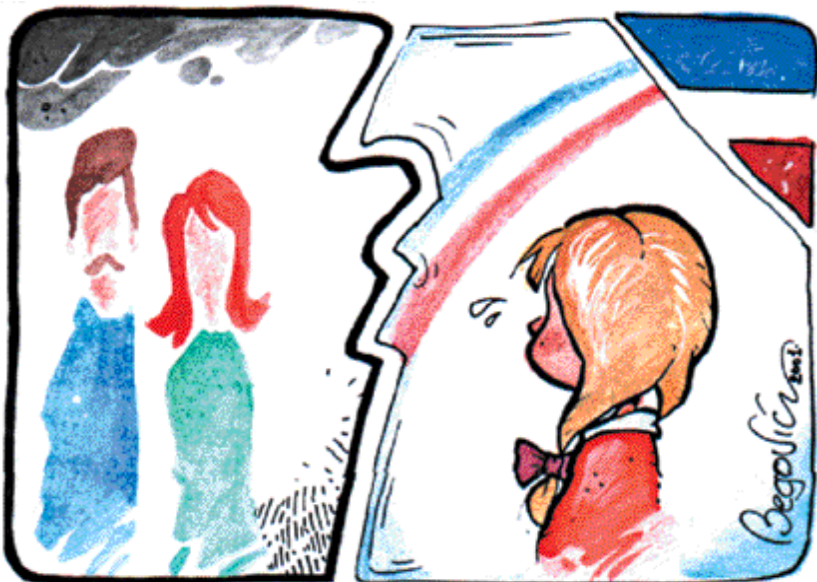
- ▶ Нико нема право да те злоставља, а у супротном, држава треба да те штити.
- ▶ Askush nuk ka të drejtë të të keqtrajtojë, kurse në të kundërtën, shteti duhet të të mbrojë.
- ▶ Senkinek nincs joga bántalmazni téged, ha ez mégis megtörténne, az államnak meg kell védenie.
- ▶ Khonik isi 'le kriso te dukhljarel tu, apa oprimo, o thagarnipe valjanel te arakhel tut.

▶ Уколико се деси да останеш без родитеља, држава ће ти обезбедити нормалан развој и опстанак.

▶ Nëse ndodh që të mbetesh pa prindër, shteti do të ta sigurojë zhvillimin dhe ekzistencën normale.

▶ Amennyiben szülők nélkül maradnál, az államnak kell gondoskodnia arról, hogy fejlődésed zavartalan legyen.

▶ Andegachi atchove bizo dad em dej, o thagarnipe ka arakhel tuke pehano barjovibe thaj atchovibe.

▶ Уколико дођеш у ситуацију да треба да будеш усвојен, обавеза државе је да нађе друге родитеље, који теби највише одговарају.

▶ Nëse vjen në situatë që, duhesh të adoptohesh shteti është i obliguar të të sigurojë prindër tjerë të cilët ty të përshtaten më së miri.

▶ Ha abba a helyzetbe kerülnél, hogy örökbe kell fogadni téged, az állam gondoskodik arról, hogy a számodra legmegfelelőbb nevelőszülőknél helyezzen el.

▶ Andegachi ave pe odva kaj valjane te ove leldo taro nevo dad em dej, o thagarnipe ilo udzhilitno te arakhel len bashe tute, oklen save si bashe tute majshukar.

▶ Уколико једног дана дођеш у ситуацију да си избеглица, држава ће ти омогућити несметан опстанак и развој.

▶ Nëse një ditë vjen në situatë të jeshë refugjat, shteti do ta mundësojë zhvillimin dhe ekzistencën normale.

▶ Ha menekült lennél, az állam biztosítja számodra a fennmaradást és a zavartalan fejlődést.

▶ Andegachi jekh dive avel dzhi odova te ove nashado, o thagarnipe ka shajisarel tlo bizbavno atchovibe em barjovibe.

▶ Ако си физички и/или ментално ометен у развоју, имаш иста права као и остали, и имаш право на посебну бригу.

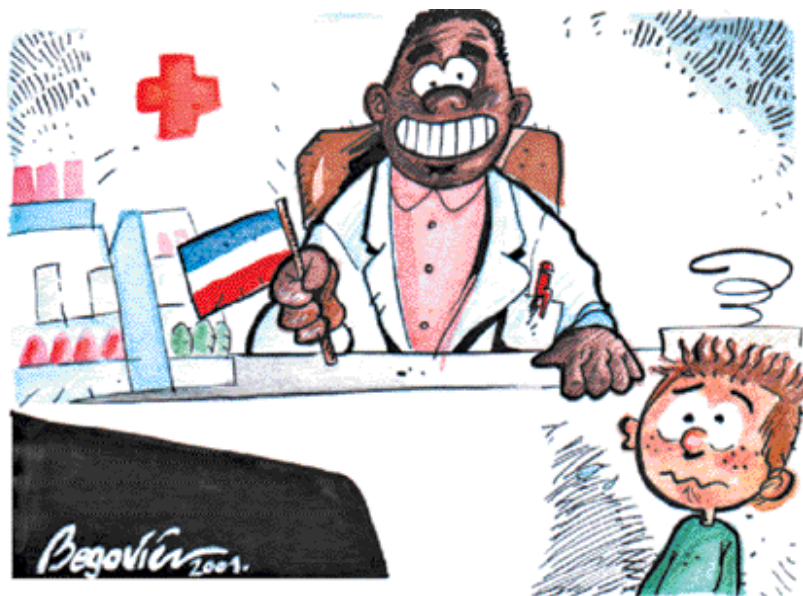
▶ Nëse ke pengesa fizike apo/dhe mentale, ke të drejta të njëjta si të gjithë të tjerët, dhe poashtu ke të drejtë në kujdesje dhe edukim të veçantë si dhe aftësim të veçantë për punë.

▶ Ha testi és/vagy szellemi fogyatékos vagy, rendelkez az egészséges gyermekek jogaival, és jogod van a különleges gondozáshoz.

▶ Te san trupale vi/jal godjaja azbado ando barjovibe, isi tut jekhutne krisura sar aver, vi isi tu kriso po pala pe jatornipe.

- ▶ Од самог рођења држава је дужна да ти пружи најбољу могућу здравствену заштиту.
- ▶ Që nga lindja jote, shteti është i obliguar të ta ofrojë mbrojtjen më të mirë të mundshme shëndetësore.
- ▶ Születésedtől fogva jogod van a lehető legjobb egészségügyi ellátásra.
- ▶ Sar bijandiljan o thagarnipe ilo udszहितno te del tu majshukar shajutno sastuno arakhibe.

- ▶ Ако држава непосредно води рачуна о теби она ће стално да проверава како ти је.
- ▶ Nëse shteti në mënyrë indirekte kujdeset për ty, gjatë tërë kohës ai do të kontrollojë gjendjen tënde.
- ▶ Ha az állam a gyámod, akkor folyamatosan gondoskodik rólad és figyelemmel kíséri az életedet.
- ▶ Kaj o thagarnipe ortane tcherel sama tutar, ov saikh ka dikljarel sar i' tuke.

▶ Имаш право на социјалну заштиту и осигурање.

▶ Ke të drejtë në mbrojtje sociale dhe shëndetësore.

▶ Jogod van a társadalmi biztosításhoz és a szociális biztonsághoz.

▶ Isi tu kriso po socialno arakhibe thaj arakhlipe.

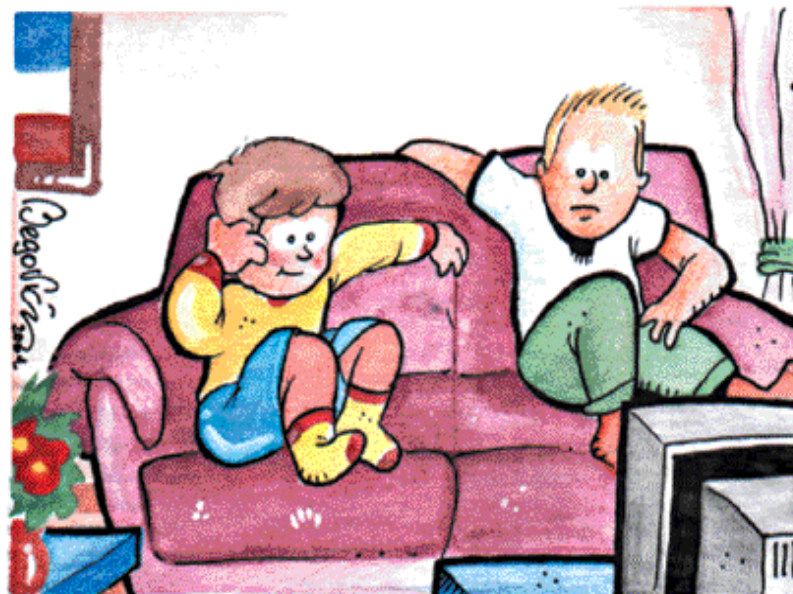

▶ Родитељи су првенствено дужни да ти обезбеде одговарајући животни стандард, а држава има обавезу да им у томе помогне.

▶ Në radhë të parë prindërit, janë të obliguar të të sigurojnë standard përkatës jetësor përderisa shteti është i obliguar që prindërve t’u ndihmojë në këtë.

▶ Elsősorban a szüleid kötelesek megfelelő életszínvonalat biztosítani számadra, az államnak pedig kötelessége segíteni őket ebben.

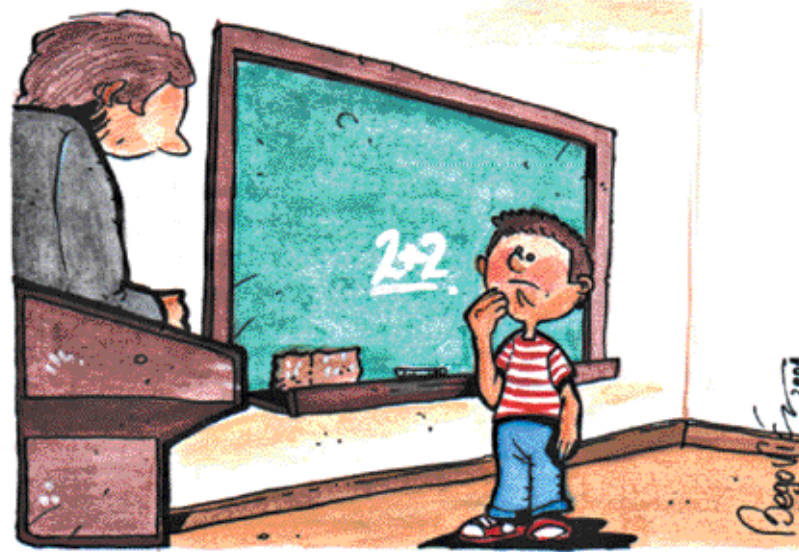
▶ Majanglal sarendar tlo dad em i daj kamen te arakhen tuke shukar dzhivdipe, ampa o thagarnipe isi žle udzhilipe te azhutcharel len pe adava.

- ▶ Држава ти обезбеђује бесплатно завршавање основне школе, а уколико желиш и приступ вишем образовању у складу са твојим способностима.
- ▶ Shteti do të ta mundësojë skollën fillore pa pagesë, ndërsa sipas dëshirës sate edhe shkollimin në nivel më të lartë duke u bazuar në aftësitë tua.
- ▶ Az állam ingyenes alapfokú oktatást biztosít a számodra, és ha kívánod, a felsőfokút is lehetővé teszi, képességeidhez mérten.
- ▶ O thagar nipe arakhel tuke bipochimo agorisaribe tari fundoni sikavni, apa em te mangljan te sikljove em o vuche sikavne ando jekhipë tle shajpea.

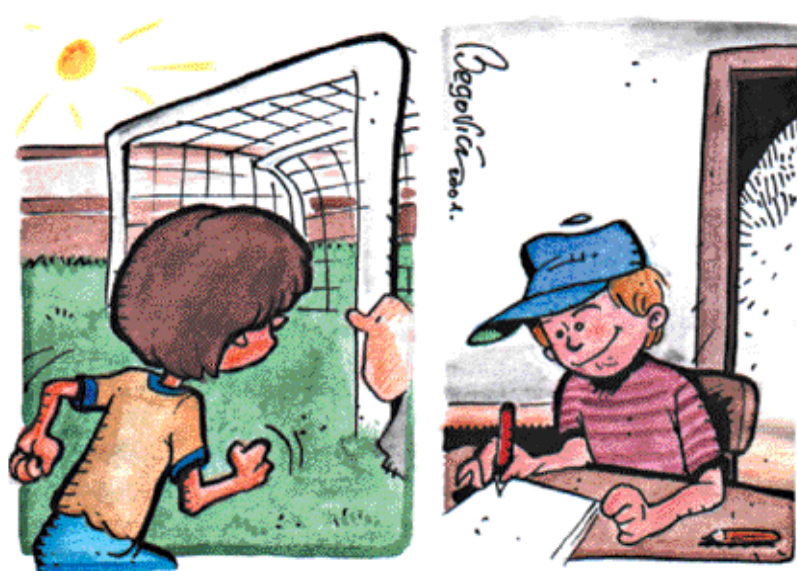
- ▶ Школе треба да те припреме за активан живот, унапреде менталне и физичке способности, развију поштовање људских права.
- ▶ Qëllimi i shkollës dhe institucioneve shkollore është që të të përgatisin për jetë aktive, t'! avancojnë aftësitë e tua mentale dhe fizike dhe që ta zhvillojë respektin tënd mbi të drejtat dhe liritë themelore të njeriut.
- ▶ Az iskolák kötelesek téged felkészíteni az életre, fejleszteni a szellemi és testi képességeidet, és tudatodba vésni az emberi jogok tiszteletben tartását.
- ▶ O sikavne valjanen te gatisaren tu basho butcharno dzhivdipe, angljaren tle godjake thaj trupale odjalipnja, buvljaren o pachape basho manushikane krisura.

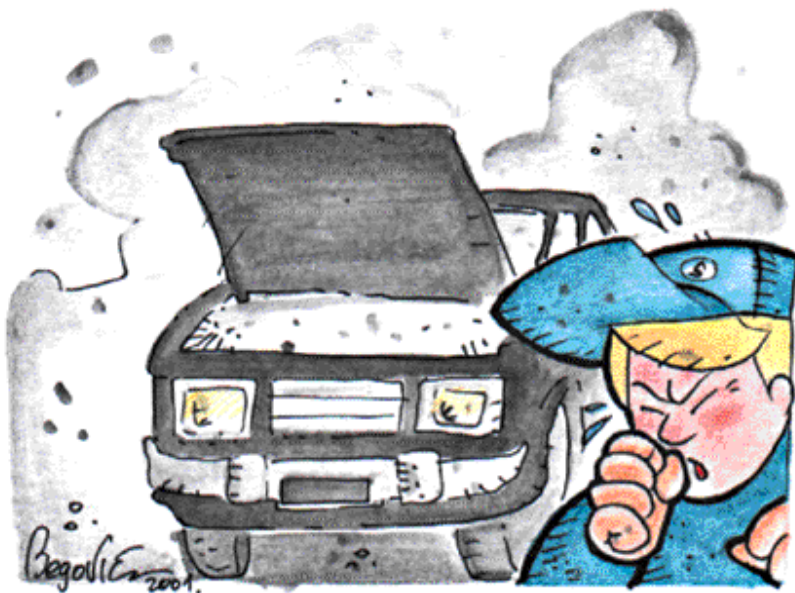
- ▶ Уколико си припадник верске, језичке или етничке мањине, имаш право на своју културу, веру и језик.
- ▶ Nëse i takon ndonjë minoriteti religjioz, gjuhësor apo etnik, ke të drejtë në kulturën, gjuhën dhe religjionin tënd.
- ▶ Ha vallási, nyelvi vagy etnikai kisebbséghez tartozol, jogod van a saját kultúrad, nyelved és hited ápolására.
- ▶ Andegachi san kotorvalo taro pachapno, tchibano jal etnikono tiknipe, isi tu kriso pe tlo turvinjime, pachape thaj tchib.

- ▶ Имаш право на слободно време, на игру и одмор, као и да учествујеш у културним и уметничким активностима.
- ▶ Kë të drejtë të keshë kohë të lirë, të keshë pushim dhe kohë për lojë, si dhe të marësh pjesë në aktivitete artistike dhe kulturore.
- ▶ Jogod van a szabadidőhöz, a játszáshoz és a pihenéshez, és ahhoz, hogy kulturális és művészti tevékenységekben vegyél részt.
- ▶ Isi tut kriso po tromalo vrijama, po kelibe thaj atchavipe, sar em te le than po turvinjime thaj arsutne bucha.

- ▶ Држава је дужна да те заштити од рада који је штетан за твоје здравље, образовање и развој, и да одреди минималну старост за запошљавање.
- ▶ Shteti është i obliguar të ë mbrojë nga punët të cilat janë të demshme për sëndetin, zhvillimin dhe ekzistencën tënde si dhe ta caktojë moshën minimale për punësim.
- ▶ Az állam köteles megvédeni téged az egészségedre, oktatásodra és fejlődésedre ártalmas munkától és köteles meghatározni az alkalmaztatáshoz szükséges legalacsonyabb életkort.
- ▶ O thagarnipe ilo udzhilitno te arakhel tu' tari buti savi ili doshali basho tlo sastipe, sikljovibe thaj barjovipe, thaj te chinavel majcikne bersha kana shaj te kerelpe buti.

- ▶ Имаш право да будеш заштићен од препродавања и коришћења дроге. Држава мора да спречи да те користе за производњу и промет дрога.
- ▶ Ke të drejtë të jeshë i mbrojtur nga stërshitja dhe përdorimi i drogës. Shteti duhet ta pengojë keqpërdorimin tënd në prodhimin dhe shitjen e drogës.
- ▶ Jogod van a kábítószereladástól és kábítószerfogyasztástól való védelemre. Az államnak meg kell, akadályoznia, hogy bárki kábítószerrel való kereskedésre kényszerítsen.
- ▶ Isi tu' kriso te ove arakhlo taro bikinibe thaj kandipe e bilache drabija. O thagarnipe isi le te atchavel te ove ando kandlpe basho keribe thaj bikinibe o bilache drabija.

▶ Нико нема право да те сексуално искоришћава, да те наводи на порнографију и проституцију.

▶ Askush nuk ka të drejtë të shfrytëzojë në mënyrë seksuale apo të të drejtojë në pornografi a prostitucion.

▶ Senkinek nincs joga ahhoz, hogy nemileg kizsákmányoljon, hogy pornográfiára vagy prostitúcióra kényszerítsen.

▶ Konik isi le kriso ladzhavipne te kandelpje tuja, te nakhavel tu' pi pornografia thaj alavdipe.

▶ Бићеш заштићен од отмице, продаје или трговине и никоме није дозвољено да те користи као робље.

▶ Do të jeshë i mbrojtur nga kidnapimi, shitja apo tregtia dhe askujt nuk do ti lejohet të të konsiderojë si rob.

▶ Az államnak meg kell hoznia minden intézkedést arra, hogy megakadályozza a bármilyen formában történő elrablásodat, eladásodat, a veled való kereskedelmet.

▶ Ka ove arakhlo taro utavipe, bikinibe jal chinbichinibe thaj khonikoneske naje muklo te dikhel lachipe tutar sar phanglimata.

36

▶ Нико не сме да те искоришћава ако ти то не желиш и ако је то штетно за твоју добробит.

- ▶ Askush nuk guxon të të shfrytëzojë kundër dëshirës sate apo në dëm të shëndetit tënd.
- ▶ Senki nem használhat ki a beleegyezésed nélkül és ha ez a jólétedre nézve káros.
- ▶ Khonik shaj te dikhel lachipe tutar te tu namange thaj te adava ilo bilatcho basho tlo lachipe.

37

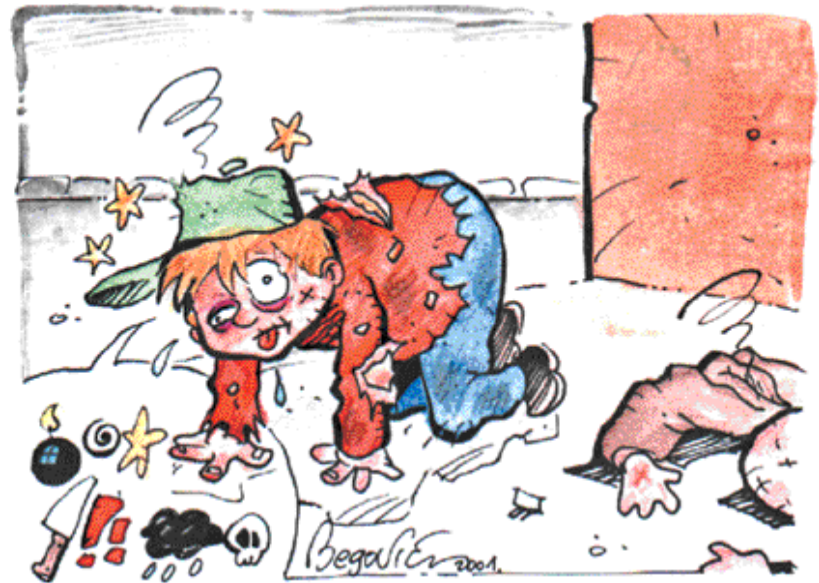
- ▶ Не смеш бити злостављан и незаконито ухапшен, затворен. Нема смртне казне и доживотне, ако си затворен, одвојен си од одраслих робијаша и можеш да виђаш породицу.
- ▶ Nuk guxon të jeshë i keqtrajtuar, i arrestuar apo privuar i nga liria në mënyrë të paligjshme. Për ty nuk vlen dënimi me vdekje apo burgimi i përjetshëm. Nëse je i privuar nga, liria duhet të jeshë i ndarë nga të burgosurit e rritur dhe ke të drejtë ti shohësh anëtarët e familjes.
- ▶ Nem bántalmazhatnak és jogellenesen nem tartóztathatnak le. Sem halálbüntetés sem pedig életfogytiglani szabadságvesztés nem szabható ki rád. Ha szabadságodtól megfosztanak, elkülönítenek a felnőtt börtönlakóktól és kapcsolatban maradhatsz a szüleiddel.
- ▶ Na trome te ove dukhijlardo thaj bikrisale phandlo. Naje meribni thaj dzhivdutni khanali, te sijan phandlo, ulavdo san taro bare phangle vi shaj te dikhe tu' te njamaja.

- ▶ Уколико имаш мање од 15 година, имаш право да не учествујеш у рату.
- ▶ Nëse ke më pak se 15 vjet, mund të mos marrësh pjesë në luftë.
- ▶ Ha nem vagy még 15 éves, nem kötelezhetnek arra, hogy háborúban vegyél részt.
- ▶ Andegachi isi tu' majcira taro 15 bersh, isi tu' kriso te na le than ando maribe.

- ▶ Уколико си био мучен, злостављан или жртва неког облика искоришћавања, имаш право на одговарајућу помоћ државе.
- ▶ Nëse ke qenë i torturuar, keqtrajtuar apo viktimë e ndonjë mnyre tjetër keqpërdorimi, ke të drejtë në ndihmë dekuate nga shteti.
- ▶ Jogod van az állam megfelelő támogatására, ha kínzás, bántalmazás vagy bármilyen kizsákmányolás áldozata lettél.
- ▶ Andegachi sana lichardo, dukhljardo jal khonik dikhlja lachipe taro nesavo pharipe andlo tuke, isi tu' kriso pe istaravno thagaripesko azhutipe.

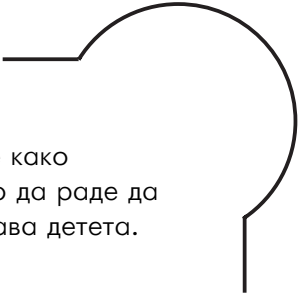
▶ Уколико си у сукобу са законом, имаш право на поступак који ће поштовати твоја права која су предвиђена овом Конвенцијом.

▶ Nëse ke probleme me ligjin, ke të drejtë në procedurë e cila do ti respektojë të gjitha të drejtat e tua të përcaktuara nga kjo Konventë.

▶ Ha jogellenesen jártál el, olyan eljáráshoz van jogod, mely tisztelgetben tartja az itt leírt jogaidat.

▶ Andegachi san ando tchingaripe e krisoa, isi tu' kriso pi procedura savi ka pachavel tle krisura save sine angleder dikhavne pi akaja Konvenicia.

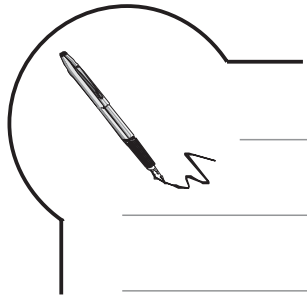

-
- ▶ Чланови **41-54** говоре о томе како одрасли и владе треба заједно да раде да би обезбедили поштовање права детета.

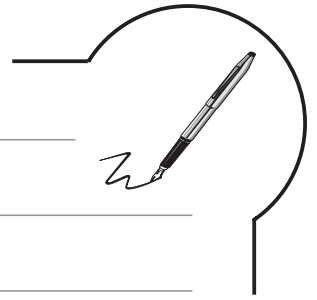
- ▶ Nenet **41-54** flasin për qëllimin sit ë rriturit dhe qeveria duhet të punojnë bashkarisht që të sigurojnë respektimin e të drejtave të fëmijëve.

- ▶ **41-54.** cikk: arra vonatkoznak, hogy miként működjenek együtt a felnőttek és a kormányok, hogy érvényesülhessenek a gyermekek jogai.

-
- ▶ Kотора **41-54** vacheren sar o bare vi o thagarnipe valjanen khethane te keren buti te shaj te arakhen pachivalipe basho tchavorikane krisura.

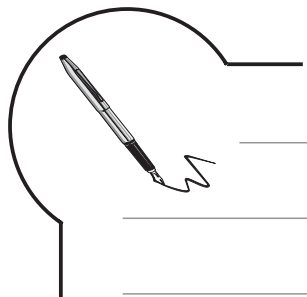

Handwriting practice lines on page 54, consisting of 18 horizontal lines.

Handwriting practice lines on page 55, consisting of 18 horizontal lines.

A series of horizontal lines for writing, starting from the top right of the pen illustration and extending across the page. There are 15 lines in total, providing a structured area for text.

